

Рис. 1. Блок-схема алгоритму визначення інвестиційно-привабливих галузей регіону
Джерело: розроблено авторами

Похилько С.В.,
асистент кафедри фінансів і кредиту СумДУ,
м. Суми, Україна

КАПІТАЛІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ У МЕХАНІЗМІ УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОКРИСТУВАННЯМ

У сучасних умовах посилення конкуренції за фінансові ресурси постає проблема пошуку адекватних фінансово-інвестиційних механізмів їх залучення у сферу природокористування. Особливо актуалізується це питання в умовах вільного руху капіталу, що у глобальному середовищі майже на зазнає перешкод. Відбувається відтік капіталу з територій, для яких характерне більш інтенсивне використання природних ресурсів і які мають меншу капіталізацію, до територій, капіталізація яких більша, адже констатується прямий зв'язок між рівнем капіталізації та економічним зростанням.

Традиційно природоохоронні та природовідновлювальні заходи потребують суттєвих вкладень та відрізняються від традиційних комерційних інвестиційних пропозицій меншим розміром ефекту, точніше наявністю супутніх (неекономічних) результатів (екологічних, соціальних), методологія оцінки яких є недостатньо розробленою. За необхідності ліквідації регіональних диспропорцій всередині країни та забезпечення раціонального використання їх природо-ресурсного потенціалу дослідження та удосконалення підходів до капіталізації територій є актуальним завданням.

Капіталізація використовується в економічній літературі переважно як узагальнена характеристика стану економічного суб'єкта. Стосовно підприємства вона визначається як його ринкова ціна. Ми вважаємо, що стосовно макrorівня доцільно розглядати капіталізацію у широкому тлумаченні. Нашому розумінню цього поняття відповідає запропоноване її визначення як процесу безпосереднього залучення ресурсів (людських, матеріальних, нематеріальних) в обіг економічного капіталу, що дає можливість за змістом проводити аналогії з інвестиціями [1].

Капіталізація регіонів має свої особливості і розглядається як вартісна оцінка активів, які розміщені на відповідній території [2]. Такий підхід базується на концепції оцінки національного багатства. Традиційно у структурі національного багатства виокремлюють три складові – природний, людський та фізичний (матеріальний, вироблений) капітал. Існує також підхід, який передбачає виділення у структурі суспільного капіталу (національного багатства) п'яти складових: людського, природного, соціального, виробленого та фінансового капіталу [5]. Наявність у даній моделі соціального капіталу (інститутів, що дозволяють підтримувати та розвивати людський капітал) фактично унеможливує його економічну оцінку. Наявність фінансового капіталу у структурі національного багатства також потребує урахування. Однак у цьому випадку може спостерігатися подвійний рахунок і викривлення оцінок реального накопиченого багатства території. Навіть автори цього підходу наголошують, що фінансовий капітал не має реальної вартості на відміну від інших складових, а лише дає можливість купувати та продавати інші види капіталу, тобто через нього відбувається представлення інших видів капіталу. Отже, оцінюючи капіталізацію території (регіону), ми вважаємо за доцільне орієнтуватися на три складові, які формують її активи.

У ринковій економіці природа розглядається як капітальний актив (ресурс, що капіталізується). На підтвердження цього можна навести не лише теоретичні обґрунтування, а й практичні підходи до оцінки природних ресурсів, представлені у системі національних рахунків. Згідно з цими підходами природні ресурси розглядаються як економічні активи, а отже, включаються у баланс економічних активів, тобто визнаються специфічним капіталом. У цьому контексті постає необхідність удосконалення методології оцінки природного капіталу, адже основними факторами, що ускладнюють інвестування у відтворення природних систем, традиційно називають відсутність узгоджених економічних вимірів цінності природних ресурсів.

Оцінка капіталізації проводиться з використанням таких методів:

- доходні – оцінка доходів (грошових потоків), які здатен генерувати суб'єкт;
- ринкові – оцінка на основі ринкових індикаторів вартості підприємства [3].

Особливості регіону (території) об'єктивно обумовлюють пріоритетність доходного методу. Однак необхідно враховувати специфіку результатів (як позитивних, так і негативних) використання природних ресурсів. З цією метою ґрунтуючись на принципі оцінки альтернативних витрат пропонуємо у складі витрат враховувати вартісну оцінку зниження якості природних ресурсів при оцінці різних економічних суб'єктів, які функціонують на території. У сучасних умовах в межах економічної теорії виникає необхідність розгляду не просто природних ресурсів, а якості довкілля як окремого виробничого фактора та сучасної методології прийняття управлінських рішень. Остання не передбачає визначення власне екологічних функцій ресурсів як таких, що мають економічну цінність. Хоча сьогодні не лише зменшення загальної кількості природних ресурсів є фактором, який впливає на їх пропозицію і обумовлює коливання ціни. Значна обмеженість саме ресурсів відповідної якості є суттєвим фактором ціноутворення. Крім того, якість ресурсів, якими володіє територія, є також фактором який впливає: на рівень реальних доходів населення, а отже, на капіталізацію домогосподарств [4]; на інвестиційну привабливість території, і як наслідок – на рівень капіталізації виробничого сектору; на стан бюджетних доходів тощо.

В процесі удосконалення науково-методичних підходів до оцінки капіталізації території т(регіону) потрібно вирішити такі завдання: розмежувати доходи, які створюються тим чи іншим видом капіталу; обґрунтувати фактори, які впливають на розмір доходів від використання природного капіталу для визначення моделей раціонального природокористування, характерних для тієї чи іншої території; обґрунтувати необхідні параметри оцінки (норми дисконтування, періоду, за який проводиться розрахунок).

Пропонуємо при оцінці капіталізації території керуватися стратегічними підходами та проводити з коригуванням на синхронність відтворювальних процесів: інтенсивність процесів економічного та природного відтворення. Оцінку капіталізації регіону пропонується використовувати для інструменту для управління регіональним природокористуванням та для прогнозування регіонального розвитку в цілому.

Література: 1. Арабкин В. В. Статистика пространственного развития : сравнительная капитализация России и стран мира / В. В. Арабкин. – Семинар «Капитализация регионов» (стенограмма выступления). – 3-4 октября 2003 г. – [Электронный ресурс] Режим доступа : http://www.csr-nw.ru/upload/file_category_1098.pdf 2. Возняк Г. В. Деякі підходи до оцінки рівня капіталізації виробничих активів регіону / Г. В. Возняк // Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Економічні науки. Серія «Регіональна економіка». – 2008. – Випуск 5 (17). – Ч. 1. 3. Горячук В. Ф. Сутність поняття капіталізації економіки, методи її оцінки та роль держави щодо підвищення її рівня / В.Ф. Горячук // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2011. – №41 (2). – С. 183 – 187. 4. Козоріз М. А. Методичні підходи до оцінки капіталізації регіональних активів / М. А. Козоріз, Л. В. Ключник / Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №9(111). – С. 174-181. 5. The five capitals model – a framework for sustainability [Електронний ресурс]. Режим доступа : <http://www.forumforthefuture.org/the-five-capitals>

Радионон Т.В.,
аспірант кафедри архітектурного проектування ДонНУСА,
г. Макеевка, Україна

ОСОБЕННОСТИ РЕКОНСТРУКЦИИ СИСТЕМ РАССЕЛЕНИЯ КРУПНОГО РЕГИОНА

Первые концепции расселения носят ярко выраженные крайние взгляды и дуалистический характер, - с одной стороны крайние урбанистические, с другой крайние дезурбанистические. Урбанистические концепции направлены на упорядочение «хаотичных процессов роста городов, основанное на признании и конструктивном осмыслении этих процессов». Дезурбанистические - на «рассредоточение городской застройки путем размещения жилищ за пределами собственно города». Если первые предполагают поиск новых форм и структуры городских образований, то вторые - поиск совершенно иных форм расселения, в противовес крупным городам. На развитие теории и практики расселения большое значение оказали четыре урбанистические концепции: линейного города, параллельного города и, позже, регионального города, динамического города. Можно выделить две наиболее значимых дезурбанистические концепции, определивших развитие градостроительства: децентрализации и городов-спутников которые, в последствии помогут создать благоприятную архитектурную, социальную, культурную атмосферу для проведения комплексной реконструкции системы расселения крупного города. [4]

Каркас расселения регионов представляет собой единство двух противоположных тенденций конфигурации: линейной и компактной. Эти формы находятся в отношении дополнительности. [2,с.13] Определяя сущность реконструкции систем расселения, необходимо подчеркнуть следующие моменты: это многосторонний социально-экономический, архитектурно-исторический, социологический, географический процесс; он обусловлен общественно-территориальным и функционально-планировочным разделением населения между городскими структурами и сельскими. Поскольку те или иные формы носят периодический, исторический характер, то в совокупности эти системы могут вызвать научно-технический и актуальный прогресс. [1,с.5] Комплексный процесс реконструкции систем расселения с целью объединения крупных регионов должен протекать в двух системах: ликвидация границ между крупным городом, малым городом и селом, а так же ликвидация границ между центром и периферией. В настоящее время на первый план все более выступают различия между крупногородскими агломерациями, включающими города-центры, небольшие города и сельские поселения, а так же зоны. Преодолеть и ликвидировать эти различия без комплексной реконструкции системы расселения в пределах периферийных зон будет крайне трудно. [1,с.7]

Расселение населения в современном обществе определяется, как экономическими законами развития и размещения, а так же специфическими законами народонаселения, которые представляют одновременное активное развитие всех факторов, представляющих социальную,